

Talentian jäsenkysely: Sosiaalialan ammattilaisten näkemyksiä sosiaalihuollon työllistymistä edistävien palvelujen tulevaisuudesta

629 vastaajan näkemykset kehittämistarpeista

Vastaukset kerätty 10.–24.11.2025

Sisältö:

- Keskeiset viestit kentältä ja mitä vaaditaan, jotta uudistus onnistuu?
- TOP 5 muutosvaatimusta kentältä sekä toimivimmat keinot työ- ja toimintakyvyn tukemisessa
- Työllistymisen esteet
- Suositukset ennen lain kumoamista ja sen jälkeen
- Lain kumoamiseen liittyvät mahdollisuudet ja uhat sekä kehittämis ehdotukset
- Aktivointisuunnitelmien poisto on riski
- Viestit päihdepalveluista ja perheiden palveluista
- Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen merkitys
- Asiakkaiden tilanteet

Kyselyn edustavuus

Vastaajat: n= 629, kaikilta hyvinvointialueilta ja Helsingistä

Vastaajaprofiilit:

- 76 % sosionomeja (AMK)
- 21 % sosiaalityöntekijöitä
- 3 % muita laillistettuja ammattihenkilöitä (geronomi, kuntoutuksen ohjaaja)

Vastaajien työtausta: Kuntouttava työtoiminta, aikuissosiaalityö, päihdepalvelut, TE-palvelut, kolmannen sektorin palveluntuottajat, sosiaalinen kuntoutus, vammaispalvelut, lastensuojelu jne.

Keskeiset viestit kentältä

1. Vahva mandaatti kokonaisvaltaiselle kehittämiselle:

- 84 % vastaajista vaatii sekä sosiaalihuollon että työvoimaviranomaisen palvelujen kehittämistä
- Tämä ei ole kritiikki vain toista tahoja kohtaan – vaatimus koskee koko järjestelmää

2. Suurin huoli – Väliinputoajat:

- Mainittu lähes jokaisessa avoimessa vastauksessa
- Pelko: Asiakkaat jäävät kotiin, syrjäytyminen pahenee

3. Kriittinen resurssi – (Mielen)terveys- ja päihdepalvelut:

- Päihdekuntoutus kuvataan *"riittämättömäksi"*, *"heikoksi"*, *"Kun motivaatiota on, ei pääse hoitoon"*
- Integrointi työllisyyspalveluihin välttämätöntä

4. Vammaisten työllistyminen:

- Vahvin vaatimus: Oikeus palkkatyöhön, ei vain työtoimintaan

5. Riski TYM-palvelun (Työllistymistä edistävä monialainen yhteistoimintamalli) kuormittumisesta ja riittämättömyydestä

Ehdot onnistumiselle: Mitä vaaditaan, jotta uudistus onnistuu?

- ✓ **Korvaavat palvelut valmiina ENNEN:** Ei lakkauttamista ennen kuin uudet palvelut toiminnassa. Siirtymävaihe suunniteltava huolellisesti
- ✓ **Resurssit varmistettava:** Ei saa olla pelkkä budjettileikkaus. Rahoitus turvattava lakisääteisesti.
- ✓ **Sosiaalihuollon ja TE-palvelujen yhteistyö saumatonta:** Monialainen yhteistyö velvoitettava. Yhteinen hoito- ja palvelusuunnitelma.
- ✓ **Matalan kynnyksen palvelut säilytettävä:** Niille, jotka eivät ole lähellä työelämää. Päihteettömyyden tuki, arkirytmi, osallisuus.
- ✓ **Asiakaslähtöisyys ja yksilöllisyys:** Ei "liukuhihnamallia" vaan räätälöidyt ratkaisut.

TOP 5 muutosvaatimusta kentältä:

1. **VÄLIINPUTOAJIEN ESTÄMINEN** • Määriteltävä selkeästi, mitä tulee kuntouttavan työtoiminnan tilalle • Ei saa olla aukkoja palvelujärjestelmässä • Kriteerit riittävän laajoiksi
2. **KORVAAVAT PALVELUT VALMIINA** • Ei lakkauttamista ennen kuin uudet palvelut toiminnassa • Pilotit eri hyvinvointialueilla ennen valtakunnallista käyttöönottoa • Siirtymäajan suunnittelu ja resursointi
3. **KANNUSTINLOUKKUJEN PURKAMINEN** • Työn tekeminen oltava taloudellisesti kannattavaa • Osa-aikatyön mahdollistaminen ilman etuuksien menetystä • Karenssijärjestelmän uudelleenarviointi
4. **MONIALAINEN YHTEISTYÖ VELVOITETTAVA** • Sosiaalihuollon, työvoimaviranomaisen ja terveydenhuollon yhteistyö lakiin • Yhteinen hoito- ja palvelusuunnitelma • Tiedonvaihto mahdollistettava
5. **VAMMAISTEN OIKEUS PALKKATYÖHÖN** • Työtoiminta ei saa korvata palkkatyötä • IPS-työhönvalmennus standardiksi • Kriteerit laajemmiksi (ei vain kehitysvammaiset)

Toimivimmat keinot työ- ja toimintakyvyn tukemisessa 1/2

- 1. Monialainen yhteistyö ja verkostotyö:** Saumaton yhteistyö TE-palveluiden, sosiaali- ja terveystieteiden välillä. Työkykykoordinaattorit keskeisinä toimijoina. Tiedonkulun parantaminen eri toimijoiden välillä
- 2. Yksilöllinen ja asiakaslähtöinen lähestymistapa:** Kokonaisvaltainen palvelutarvearvio (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen). Yksilölliset, räätälöidyt palvelupolut. Riittävästi aikaa asiakkaan tuntemiseen ja luottamussuhteen rakentamiseen. Motivaation ja voimavarojen löytäminen
- 3. Terveys- ja kuntoutuspalvelut kuntoon:** Nopea pääsy mielenterveys- ja päihdepalveluihin. Työttömien terveystarkastukset. Ammatillinen kuntoutus (Kelan palvelut). Työkyvyn arviointi todellisessa toimintaympäristössä

Toimivimmat keinot työ- ja toimintakyvyn tukemisessa 2/2

- 4. Kuntouttavat toimenpiteet ja palvelut:** Kuntouttava työtoiminta – oikeilla työtehtävillä, ei "tekemisen takia tekemistä". IPS-työhönvalmennus (Sijoita ja Valmenna). Sosiaalinen kuntoutus. Työpajatoiminta ja ryhmämuotoinen toiminta. Pitkäkestoinen tuki pienin askelin
- 5. Matalan kynnyksen reitit työelämään:** Työkokeilu ja palkkatuki. Osa-aikatyön mahdollistaminen ilman talousloukkua. Oppisopimuskoulutus työhön rinnalla. Joustava eteneminen omaan tahtiin
- 6. Taloudelliset kannustimet ja rakenteet:** Suoja-osan palauttaminen. Kannustinloukkujen poistaminen. Työn tekemisen täytyy olla taloudellisesti kannattavaa. Karenssin poistaminen, jotta kokeilut onnistuvat.

Työllistymisen esteet 1/2

1. Työpaikkojen puute (yleisin maininta)

- "Ei ole työpaikkoja", "työpaikkojen puute", "työmarkkinatilanne"
- Erityisesti matalan kynnyksen ja avustavien työpaikkojen puute
- Alueelliset erot: työpaikkoja ei ole syrjäseuduilla

2. Mielenterveys- ja päihdeongelmat (toiseksi yleisin)

- "Mielenterveyshaasteet", "päihdeongelmat"
- Hoitoon pääsyn vaikeus ja riittämättömät palvelut
- Hoitamattomat ongelmat estävät työllistymisen

3. Osatyökykyisyyden tunnistamisen ja työllistämisen ongelmat

- "Osatyökykyisille ei ole työpaikkoja"
- Työelämä vaatii 100% työkykyä
- Puuttuu joustavia, räätälöityjä työmahdollisuuksia
- Työnantajien ennakoluulot

Työllistymisen esteet 2/2

4. Byrokratia ja kannustinloukut

- Työnteko ei ole taloudellisesti kannattavaa
- Osa-aikatyön ongelmat (suojaosan poisto mainittu)
- Etuudet vs. työnteon tuotto
- Palveluiden pirstaleisuus ja koordinaation puute

Vastaajat korostavat, että **kyse on sekä yksilöllisistä että yhteiskunnallisista esteistä** - molempia täytyy käsitellä samanaikaisesti onnistuneen työllistymisen mahdollistamiseksi.

5. Koulutuksen ja osaamisen puute

- "Koulutuksen puute", "osaamisen vanhentuminen"
- Puutteellinen kielitaito (erityisesti maahanmuuttajilla)
- Digitaidot

6. Työelämän korkeat vaatimukset

- "Työelämän vaatimukset kasvavat jatkuvasti"
- Moniosaajuuden vaatimus
- Avustavat työt hävinneet - kaikki on asiantuntijatehtäviä

Nämä kuntoon:

- Lisää matalan kynnyksen työpaikkoja ja avustavia tehtäviä
- Vahvista mielenterveys- ja päihdepalveluita - nopea hoitoon pääsy
- Tue osatyökykyisten työllistymistä - kannustimet työnantajille, joustot
- Poista kannustinloukut - tee osa-aikatyöstä kannattavaa
- Paranna palveluiden yhteistyötä - yksi luukku, pitkäjänteinen tuki
- Tarjoa täsmäkoulutusta ja ammattitaidon päivitystä

Suosituks^{et} *ennen lain kumoamista*

Valmisteluvaihe (0-6 kk):

- Korvaavat palvelut määriteltävä ja resursoitava
- Kentän kuuleminen

Pilottivaihe (6-12 kk):

- Pilotit eri hyvinvointialueilla
- Eri kokoiset alueet (isot kaupungit vs. maaseutukunnat)
- Oppiminen ja mallin hienosäätö

Siirtymävaihe:

- Selkeä aikataulutus
- Ei asiakkaita tyhjän päälle
- Tiedottaminen ammattilaisille ja asiakkaille

Suosituks^{et} *lain* *kumoamisen jälkeen*

Seurattavat indikaattorit:

- Väliinputojen määrä
- Palveluiden saatavuus eri hyvinvointialueilla
- Työllistymisaste eri asiakasryhmissä
- Päihteettömyyden säilyminen

Jatkuva kehittäminen:

- Vuosittain kentän palaute
- Alueellisen eriarvoisuuden ehkäisy
- Resurssien riittävyyden arviointi

Korjaavat toimenpiteet:

- Nopeat interventiot ongelmien ilmetessä
- Lisäresurssit tarvittaessa

**Aineistosta
yksityiskohtaisemmin**

Kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lain kumoaminen – Mahdollisuudet

✓ Palvelujen uudistaminen

- Nykyinen kuntouttava ei aina toimi: *"säilytystoimintaa", "sakkolistalta pois saamista"*
- Mahdollisuus kehittää aidosti kuntouttavia, yksilöllisiä palveluita

✓ Byrokratian vähentäminen

- Aktivointisuunnitelmien määrä vähenee • Kolmikantaiset tapaamiset vain niille, joilla todellinen sosiaalihuollon tarve

✓ IPS-työhönvalmennus

- Individual Placement and Support – näyttöön perustuva malli
- *"Sijoita ensin, valmenna työssä"*

✓ Sosiaalisen kuntoutuksen vahvistaminen

- Parempi tuki niille, jotka eivät ole vielä lähellä työelämää
Keskittyminen arjenhallintaan ilman työllistymispainetta
- ⚠ **EDELLYTYS:** Korvaavat palvelut on oltava valmiina ENNEN lain kumoamista

Kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lain kumoaminen – Uhat

- **SUURIN UHKA:** Väliinputoajat *Mainittu lähes jokaisessa avoimessa vastauksessa*
- Asiakkaat, jotka eivät ole tarpeeksi hyväkuntoisia työvoimapalveluihin, mutta eivät täytä sosiaalisen kuntoutuksen kriteerejä tai sosiaalisen kuntoutuksen resurssit eivät riitä → Jäävät kotiin, syrjäytyminen pahenee
- **Konkreettinen esimerkki kentältä:** *"Kuntouttava työtoiminta on ollut ainoa vaihtoehto monelle työttömälle. Jos se lakkautetaan, mitä tilalle?"*
- Kuntouttava työtoiminta on ollut monelle ainoa palvelu, joka tarjoaa:
 - Säännöllistä tekemistä ja arkirytmää
 - Sosiaalisia kontakteja
 - Työelämätaitojen harjoittelua matalalla kynnyksellä
 - Taloudellista tukea (9 €/päivä + matkakulut)
- **Jo nyt:** vuoden jono kuntouttavaan työtoimintaan
 - Hyvinvointialueet ajavat palveluja alas säästösyistä
- **Pelko:** *"Jos ei ole lakisääteinen, siitä leikataan ensimmäisenä"*

Palvelujen kehittämisehdotukset 1/2

Resurssit & saavutettavuus

- ✓ Lisää henkilöresursseja – asiakasmäärät liian suuria
- ✓ Palvelujen saatavuus paremmaksi – jonot jopa 6 kk
- ✓ Lähipalveluja myös pienille paikkakunnille

Palveluvalikoima

- ✓ Sosiaalinen kuntoutus laajennettava – matalan kynnyksen, ei-velvoittava
- ✓ Kuntouttava työtoiminta säilytettävä ja kehitettävä työelämälähtoisemmäksi
- ✓ IPS-työhönvalmennus ja tuettu työ lisättävä
- ✓ Toiminnallisuutta – käsillä tekemistä, ei vain puhetta

Asiakaslähtöisyys

- ✓ Yksilölliset polut – joustavuutta keston ja sisältöön
- ✓ Monialainen yhteistyö – terveys-, päihde- ja työllisyyspalvelut yhdessä
- ✓ Realistiset, mitattavat tavoitteet – ei paikallaan polkemista
- ✓ Asiakkaan motivaatio keskiöön – ei pakkoa

Erityisryhmät

- ✓ Maahanmuuttajat – pidempää kielikoulutusta
- ✓ Nuoret – matalan kynnyksen pajatyötä
- ✓ Osatyökykyiset – työmahdollisuuksia hyvinvointialueilla
- ✓ Neuropsykiatriset haasteet – tukea ilman diagnoosia

Palvelujen kehittämisehdotukset 2/2

Saavutettavuus & asiakaskohtaaminen

- ✓ Tavoitettavuus paremmaksi – nyt vaikea saada yhteyttä
- ✓ Henkilökohtaisia tapaamisia – ei pelkkää verkkoasiointia
- ✓ Pitkäjänteinen tuki – jatkumo myös työllistymisen jälkeen

Palveluiden monipuolistaminen

- ✓ Työkokeilut pidemmiksi – 6 kk ei riitä, joustavuutta
- ✓ Palkkatukea enemmän – myös järjestöille
- ✓ Koulutusmahdollisuudet – omaehtoisen opiskelun tuki takaisin
- ✓ Yksilövalmennusta – apua CV:hen, haastatteluihin, työnhakuun

Rakenteet

- ✓ Vähemmän byrokratiaa, enemmän vaikuttavuutta
- ✓ Välityömarkkinat takaisin – mahdollisuuksia vaikeasti työllistyville

Asenteen ja toimintakulttuurin muutos

- ✓ Pois sanktiokulttuurista – kohti kannustavuutta
- ✓ Asiakslähtöisyys – ei byrokratiaa ja pakkohakemuksia
- ✓ Kokonaisvaltainen arviointi – todellinen tilanne, ei vain lomakkeita
- ✓ Joustoa työnhakuvelvoitteeseen

Yhteistyö & osaaminen

- ✓ Sosiaalihuollon osaamista työvoimapalveluihin
- ✓ Työkykykoordinaattoreita ja -valmentajia lisää
- ✓ Monialainen verkostotyö – sosiaali- ja terveystyö mukana
- ✓ Koulutusta henkilökunnalle – osatyökykyisyys, vammaisuus, kohtaaminen

Päihdekuntoutustyö – kriittinen puute kokonaisuudessa: "Riittämätön", "Heikko", "Olematon"

- Kriittisin ongelma: Hoitoon pääsyn vaikeus ja jatkuvuuden puute
 - Paradoksi:
 - Aktiiviset päihdeongelmat estävät työllisyyspalvelujen käytön MUTTA asiakas on silti työttömänä työnhakijana
 - *"Miksi pidämme sairaita ihmisiä työttöminä?"*
 - *"Moni kertoo pysyneensä kuivilla päihdeistä kuntouttavan työtoiminnan aikana, mutta kun toiminta on loppunut, käyttö on alkanut uudelleen."*
- ✗ Pitkät jonot
 - Kuukausia, jopa vuosi odotusaikaa
 - Esimerkki: Pirkanmaa – 6 kuukauden jono aikuissosiaalityöntekijän tapaamiseen
 - ✗ "Kun motivaatiota on, ei pääse"
 - Ajoitus on kaikki kaikessa päihdekuntoutuksessa
 - Motivaatio katoaa odotusaikana
 - ✗ Liian lyhyet interventiot
 - Hoitojaksot lyhennetty säästösyistä
 - "Katkolta kotiin → retkahdus"

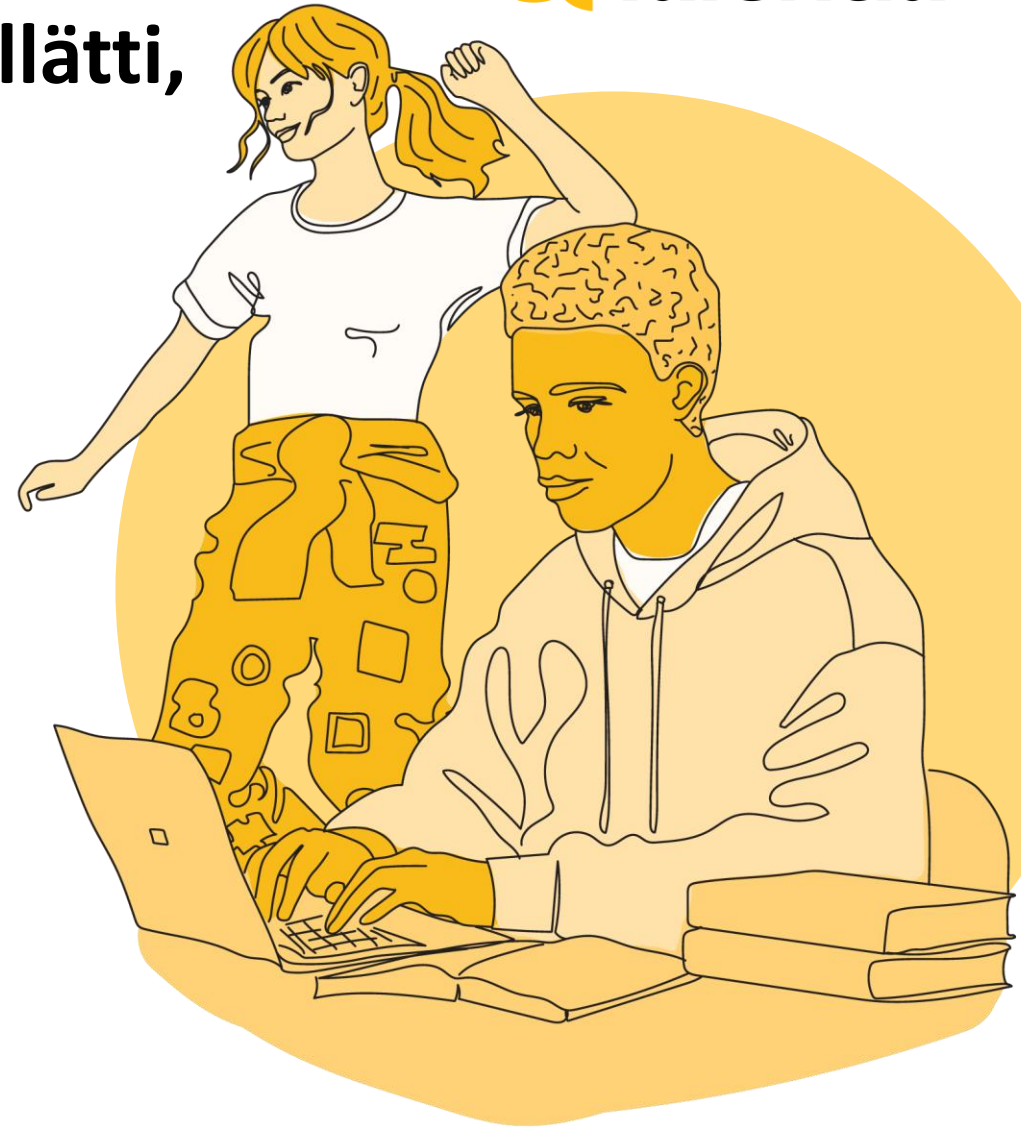
Vammaisten oikeus palkkatyöhön – Ei vain työtoimintaan

✓ TYÖSUHTEINEN TYÖ ON PRIORISOITAVA

- Työstä on maksettava palkka – ei vain "työosuusrahaa". Työtoiminta ei saa korvata palkkatyötä.
"Vammaisillekin tulee maksaa palkkaa heidän tekemästään työstä"
- *"Suomessa ollaan surkeita työllistämään vaikeavammaisia, kehitysvammaisia ja aistivammaisia."*
- *"Vammaispalvelulain muutos oli pettymys".* Palveluita saa enää harva – pääsääntöisesti vain kehitysvammaiset. **Älkää toistako samaa virhettä!**
- Kehitysvammaisuus ei saa olla ainoa kriteeri, palvelujen ulkopuolelle jäävät:
 - Neuropsykiatriset haasteet (ADHD, ADD, autismin kirjo)
 - Mielenterveyskuntoutujat
 - Fyysiset vammat ilman kehitysvammadiagnoosia
 - Osatyökykyiset/täsmätyökykyiset

Vastaajien määrä perhepalveluista yllätti, huomio sijaishuollosta itsenäistyviin nuoriin

- Kysely oli suunnattu työllistymistä edistävien sosiaalipalvelujen ammattilaisille, kuitenkin 7,5 % vastaajista ilmoitti työskentelevänsä lastensuojelussa, sijaishuollossa tai lapsiperheiden palveluissa.
 - ✓ **Kokonaisvaltainen perhetuki** - Ei pelkästään työllistymistä, vaan koko perheen hyvinvoinnin tukemista
 - ✓ **Moniammatillinen yhteistyö toimivaksi** - Lastensuojelu, perhepalvelut ja työllisyyspalvelut yhdessä
 - ✓ **Varhainen tuki** - Ennaltaehkäisy säästää sekä resursseja että inhimillistä kärsimystä
- "Sijaishuollossa olleet nuoret tarvitsevat erityistä tukea työllistymiseen. Heillä ei ole samoja verkostoja kuin muilla nuorilla." "Jälkihuolto on kriittisen tärkeää – nuorten itsenäistyminen vaatii pitkäjänteistä tukea, myös työllistymisessä."

Aktivointisuunnitelmien poisto on riski

- "Aktivointisuunnitelmat ja kuntouttavan työtoiminnan velvoite ovat tukeneet asiakkaita tilanteissa, joissa työllisyyspalveluiden ensisijaiset palvelut olivat vielä liian vaativia"
- "Riskinä on, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ei enää tavattaisi yhdessä vaan erikseen. Asiakkaan suunnitelmat eriytyvät ja välttämättömiä palveluita voi jäädä saamatta"
- "En näe sitä järkevänä, että aktivointisuunnitelmia ei jatkossa laadittaisi työttömyyden pitkittymisen perusteella. Tämä on taas yhden ennaltaehkäisevän palvelun poistumista"
- TYM-palvelun (Työllistymistä edistävä monialainen yhteistoimintamalli) kuormittuminen ja riittämättömyys:
 - "Monialainen työllistymissuunnitelma ei riitä korvaavaksi työkaluksi kaikille"
 - "TYM-palvelun määräaikaisuus ja raskaus verrattuna perinteiseen aktivointisuunnitelmatyöhön. Asiakkaiden työ- ja toimintakyky ei riitä TYM-palveluun"

Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen merkitys on korvaamaton

- "Sosiaalihuollon roolia työllistymisen tukena on vahvistettava, ei kavennettava. Sosiaalihuollossa on asiantuntemusta, jota mikään muu järjestelmä ei korvaa: kokonaisvaltainen ymmärrys ihmisen elämäntilanteesta, arjen hallinnasta ja tuen tarpeista. [...] sosiaalihuolto ei ole pelkkä tukipalvelu työvoimapolitiikalle, vaan itsenäinen ammatillinen toimija, joka mahdollistaa työllistymisen niille, joiden elämäntilanne on monimutkainen."
- "Työllisyyspalveluissa olisi hyvä olla samassa tiimissä osatyökykyisiä varten sosiaalityöntekijöitä tai -ohjaajia, sairaanhoitajia ja työllisyyspalveluiden virkailijoita."
- "Työllisyyden edistäminen on iso kokonaisuus, jossa todella tarvitaan sosiaalihuollon osaamista."
- "Sosiaalihuollon ammattilaisten merkittävä rooli työllistymistä edistävissä palveluissa tulee tunnustaa ja sitä tulee vahvistaa. Työttömiä ei saa unohtaa, heidän rankaisemisen sijaan tuki on turvattava."

Asiakkaiden tilanteet

- "Moni asiakas on korostanut toiminnan merkitystä suhteessa ylisukupolvisen työttömyyteen. Työelämävalmennus vaikuttaa lasten sijoittumiseen tulevaisuudessa koulutukseen, työhön tai riittävän tuen piiriin. Nyt kuntouttavan työtoiminnan supistuessa ihmisiä jää tyhjän päälle. Moni kertoo toiminnan vähentävän päihteiden käyttöä, vahvistavan hyvinvointia, päivärytmiä, osallisuustaitoja. Kotiin jääminen tulee lisäämään päivystysluonteisten palvelujen tarvetta."
- "Liian usein tulee vastaan asiakkaita, jotka eivät uskalla vastata puhelimeen, soittaa, puhua opettajalle/työntekijälle tai eivät selviydy muistakaan sosiaalisista tilanteista. Työllistymisen edellytykset lähtevät jo peruskoulusta."
- "Nuoria aikuisia paljon työttöminä, jotka eivät ole päihdeongelmaisia eivätkä vammaisia. Heihin pitäisi panostaa nykyistä enemmän." "Etenkin haavoittuvimmassa asemassa olevien nuorten aikuisten, joilla on heikkoa sitoutumista palveluihin, tulisi saada yrittää useamman kerran ottaa apua vastaan."
- "Osa-aikaisen työn tekemisen mahdollistaminen ja neljäpäiväisen viikon eteenpäin vieminen!" "Sosiaaliturvan päivittäminen olisi varmaan paikallaan. Perustulo tms."
- "Sosiaalisen kuntoutuksen ajalle työttömyysetuus ja kulukorvaus."

Kiitos!

Lisätiedot:

Kristiina Ruuskanen

Eriyisiasiantuntija, Talentia

kristiina.ruuskanen@talentia.fi

+358 43 201 3444